

Bartosz Gryziak¹

**Powrót podatnika marnotrawnego,
czyli obniżenie stawki odsetek
za zwłokę oraz *ravvedimento operoso*
(studium prawnoporównawcze)**

Streszczenie:

Nie myli się tylko ten, kto nic nie robi. Podatki płaci natomiast każdy, zatem każdy może popełnić błąd z nimi związany. Przedmiotowe instytucje stanowią możliwość zmniejszenia sankcji za naruszenie obowiązków związanych z podatkami w zamian za dobrowolne przywrócenie stanu zgodnego z prawem oraz zapłacenie odsetek za zwłokę lub ewentualnej kary.

Przedmiotem analizy w pierwszej kolejności są właściwe przepisy wraz z ich nowelizacjami, a także właściwe materiały z prac legislacyjnych. W dalszej kolejności badane są aktualne modele obu przedmiotowych instytucji – w oparciu o obowiązujące przepisy, a także wypowiedzi doktryny, w mniejszym stopniu również judykatury. Jako trzecie omawiane są problemy jurystyczne, jakie powstały w związku z funkcjonowaniem przedmiotowych instytucji. W każdej z tych płaszczyzn wykorzystano materiały zarówno polskie, jak i włoskie.

Słowa kluczowe: administracyjno-podatkowe, odsetki za zwłokę, obniżona stawka odsetek za zwłokę, sanzioni tributarie non penali, *ravvedimento operoso*

¹ Autor jest studentem V roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, studiował także na Università degli Studi di Padova (Uniwersytecie Padewskim) w ramach programu Erasmus+ (rok akademicki 2015/2016). Jest sekretarzem Przeglądu Prawniczego Uniwersytetu Warszawskiego (kadencja 2016/2017), a także byłym wiceprezesem ELSA Warszawa ds. seminariów i konferencji (kadencja 2014/2015).

1. Wprowadzenie

Murray Rothbard zaproponował kiedyś: „[j]eśli ktokolwiek wierzy w dobrowolny charakter podatków, niech spróbuje odmówić ich płacenia, a przekona się na własnej skórze, jak jest naprawdę”². Nie wszyscy jednak spośród tych, którzy w jakiś sposób nie dopełnili obowiązków związanych z podatkami, chcą badać empirycznie konsekwencje ich niewykonania. W wielu wypadkach zwyczajnie działają w różnego rodzaju błędzie.

W takich sytuacjach interes państwa wymaga, aby przywrócono stan zgodny z prawem, a naruszenie prawa nie pozostawało bez konsekwencji. W przeciwnym wypadku, tj. w braku należytej dyscypliny oraz poszanowania prawa, system podatkowy przestałby funkcjonować – a wraz z nim pozbawione środków do działania państwo³.

Z drugiej strony, w takich sytuacjach osoby, które nie dopełniły swoich obowiązków, nie mają szczególnego interesu w zachowaniu stanu niezgodnego z prawem; są natomiast zainteresowane możliwie największym ograniczeniem negatywnych konsekwencji swoich czynów.

Porównawszy natomiast ilość osób, na których ciążyą obowiązki związane z podatkami oraz zasoby, jakie państwo może wykorzystać do ich kontroli, można także stwierdzić, że państwo ma jak największy interes także w tym, aby podatnicy w możliwie największym stopniu sami się kontrolowali i poprawiali.

Właśnie na tle połączenia tych interesów, w gruncie rzeczy dość zbieżnych, należy rozpatrywać przedmiotowe instytucje – ich istotą jest zmniejszenie przez państwo sankcji dla tych spośród obowiązanych, którzy mimo niedopełnienia swoich obowiązków, dobrowolnie dokonują samokontroli oraz przywrócenia stanu zgodnego z prawem.

Trafnie włoska instytucja nosi nazwę *ravvedimento operoso*, co na język polski można tłumaczyć jako „czynny żal” – mianem tym określa się u nas instytucje prawa karnego w swej istocie o podobnej treści.

2. Sankcje

Jak już wskazano, niedopełnienie obowiązku związanego z podatkami musi pociągać za sobą negatywne konsekwencje. Prawo włoskie używa bezpośrednio pojęcia sankcji skarbowej (*una sanzione tributaria*), w ramach którego rozróżnia sankcje skarbowe karne (*sanzioni tributarie penali*) oraz niekarne, zwane też administracyjnymi (*sanzioni tributarie non penali, sanzioni amministrative*). Wskazuje je jako konsekwencje naruszenia norm skarbowych.

Polski prawodawca nie używa terminu „sankcja” na określenie negatywnych konsekwencji niedopełnienia obowiązków związanych z podatkami, wobec czego ich określenie jest mniej czytelne i wymaga uważnej lektury tekstów ustaw.

² M. Rothbard, *O nową wolność. Manifest libertariański*, Warszawa 2007, s. 48.

³ Stwierdzenie to odnosi się do państw funkcjonujących zgodnie ze współcześnie powszechnie akceptowanym założeniem, że podatki stanowią podstawę finansowania państw. Warto jednak pamiętać, że nie zawsze tak było – np. w epoce nowożytnej podatki uważano za *ultima ratio* w dostarczaniu środków pieniężnych na potrzeby państwa.

Pojęciem sankcji posługuje się jednak polska doktryna. Wyróżnia ona sankcje karne, administracyjne, za naruszenie dyscypliny budżetowej, a także podatkowe. W dziedzinie obowiązków związanych z podatkami zastosowanie znajdują przede wszystkim sankcje karne (zwane w tym wypadku karnoskarbowymi) a także sankcje podatkowe. Wśród tych ostatnich wyróżnić można karne sankcje podatkowe oraz sankcje administracyjno-podatkowe.

Nie wdając się w szczegółową analizę tej problematyki, gdyż nie jest ona przedmiotem niniejszego opracowania, należy wskazać odsetki za zwłokę, które w świetle powyższego podziału uznaje się za przykład sankcji administracyjno-podatkowych⁴. Wydaje się, że jest to podstawowa sankcja niekarne w polskim systemie podatkowym. Jej znaczenie wynika z powiązania z centralną instytucją polskiego prawa podatkowego – zobowiązaniem podatkowym. Nie wykonanie go w terminie *ex lege* powoduje zastosowanie odsetek za zwłokę.

Omawiana instytucja *ravvedimento operoso* dotyczy sankcji skarbowych niekarnych (administracyjnych). Podobnie druga spośród omawianych instytucji – obniżenie stawki odsetek za zwłokę – dotyczy podstawowej sankcji administracyjno-podatkowej.

3. Historia regulacji (przepisy)

Włoska instytucja jest zdecydowanie starsza od polskiej. Jej pierwsze uregulowanie zostało wprowadzone przez art. 14 ustawy z dnia 29 grudnia 1990 r. nr 408 – Przepisy skarbowe w przedmiocie przeszacowania aktywów przedsiębiorstw, wycofania wyłączeń oraz podstaw zawieszenia podatku, a także racjonalizacji oraz uproszczenia przepisów. Upoważnienie Rządu do rewizji traktowania skarbowego rodziny oraz przychodów finansowych oraz do rewizji ulg podatkowych (GU nr 303 z dnia 31 grudnia 1990 r.)⁵.

Artykuł ten wprowadzał zmiany w 3 dekretach Prezydenta Republiki: z dnia 29 września 1973 r. nr 600 – Przepisy wspólne w przedmiocie ustanowienia podatku dochodowego (GU nr 268 z dnia 16 października 1973 r. – Dodatek zwyczajny nr 1), z dnia 29 września 1973 r. nr 602 – Przepisy dotyczące pobierania podatku dochodowego (GU nr 268 z dnia 16 października 1973 r. – Dodatek zwyczajny nr 2) oraz z dnia 26 października 1972 r. nr 633 – Instytucje i dziedzina podatku od wartości dodanej (GU nr 292 z dnia 11 listopada 1972 r. – Dodatek zwyczajny nr 1)⁶.

⁴ H. Dzwonkowski, *Sankcje podatkowe*, Raport nr 116 Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu, 1997, s. 4, <http://biurose.sejm.gov.pl/>, 27.12.2016.

⁵ *Legge 29 dicembre 1990, n. 408* – dalej: ustawa 408/1990 – *Disposizioni tributarie in materia di rivalutazione di beni delle imprese e di smobilizzo di riserve e fondi in sospensione di imposta, nonche' disposizioni di razionalizzazione e semplificazione. Deleghes al Governo per la revisione del trattamento tributario della famiglia e delle rendite finanziarie e per la revisione delle agevolazioni tributarie*. Tłumaczenie własne na język polski (także w przypadku wszelkich pozostałych sformułowań włoskich).

⁶ Odpowiednio: *decreto del Presidente della Repubblica 29 settembre 1973, n. 600. Disposizioni comuni in materia di accertamento delle imposte sui redditi* (dalej: d.p.r. 600/1973), *decreto del Presidente della Repubblica 29 settembre 1973, n. 602. Disposizioni sulla riscossione delle imposte sul reddito* (dalej: d.p.r.

W pracach legislacyjnych nad tymi regulacjami instytucję *ravvedimento operoso* wskazano w kontekście zapobiegania i ograniczania powstawania sporów, a także uproszczenia relacji między obywatelami a administracją⁷. Ciekawsze informacje w tej kwestii można jednak znaleźć nie w projekcie rządowym, który ostatecznie został przyjęty, lecz w poselskim, który został przezeń wchłonięty.

W uzasadnieniu do tego projektu wskazano na dwie kwestie: po pierwsze, że procedura kontroli dotyczyła wąskiej grupy podatników; po drugie, korespondowała z tym bardzo wysoka skala unikania opodatkowania. W rezultacie odpowiednie sankcje były stosowane rzadko, przy jednoczesnej tendencji do stosowania umorzeń, które obniżały wiarygodność systemu. Zwrócono też uwagę na liczne wątpliwości w stosowaniu prawa podatkowego, a także surowość systemu represji.

Taką sytuację uznano za okazję do przeformowania systemu sankcji (zarówno karnych, jak i administracyjnych) w taki sposób, aby zachowując odstraszący charakter dotychczasowych norm uwzględnić także obniżki kar dla tych, którzy dobrowolnie naprawiają swoje błędy. Wskazano także na powiązane z tym ograniczenie uciążliwych dla podatnika procedur⁸.

Kolejnym ważnym punktem w historii *ravvedimento operoso* jest ustawa z dnia 23 grudnia 1996 r. nr 662 – Środki racjonalizacji finansów publicznych (GU nr 303 z dnia 28 grudnia 1996 r. – Dodatek zwyczajny nr 233)⁹. W art. 3 ust. 133 upoważniła ona Rząd do wydania jednego lub kilku dekretów ustawodawczych celem dokonania rewizji i uzupełnienia materii sankcji skarbowych niekarnych zgodnie ze wskazanymi w tym ustępie zaleceniami. Celem ustawy była rewizja sankcji skarbowych niekarnych z uwzględnieniem zasad ogólnych dla całego systemu skarbowego, a także reguł konstytucyjnych oraz systemów bardziej rozwiniętych, w tym innych państw europejskich¹⁰.

Na podstawie tego upoważnienia wydano dekret ustawodawczy z dnia 18 grudnia 1997 r. nr 471 – Reforma sankcji skarbowych niekarnych w przedmiocie podatków bezpośrednich, podatku od wartości dodanej oraz poboru podatków, [dokonana] na podstawie art. 3 ustawy ust. 133 lit. q ustawy z dnia 23 grudnia 1996 r. nr 622¹¹ (GU nr 5 z dnia 8 stycznia 1998 r. – Dodatek zwyczajny nr 4), który derogował m.in. przepisy dodane przez art. 14 ustawy 408/1990.

602/1973), decreto del Presidente della Repubblica 26 ottobre 1972, n. 633. Istituzione e disciplina dell'imposta sul valore aggiunto (dalej: d.p.r. 633/1972).

⁷ X Legislatura, Izba Deputowanych, akt parlamentarny nr 5108 (*X Legislatura, Camera dei Deputati, atto parlamentare n. 5108*).

⁸ X Legislatura, Izba Deputowanych, akt parlamentarny nr 5017 (*X Legislatura, Camera dei Deputati, atto parlamentare n. 5017*).

⁹ Legge 23 dicembre 1996, n. 662 – dalej: ustawa 662/1996 – *Misure di razionalizzazione della finanza pubblica*.

¹⁰ XIII Legislatura, Izba Deputowanych, akt parlamentarny nr 2372 (*XIII Legislatura, Camera dei Deputati, atto parlamentare n. 2372*), s. 32-33.

¹¹ Decreto legislativo 18 dicembre 1997, n. 471 – dalej: d.lgs. 471/1997 – *Riforma delle sanzioni tributarie non penali in materia di imposte dirette, di imposta sul valore aggiunto e di riscossione dei tributi, a norma dell'articolo 3, comma 133, lettera q), della legge 23 dicembre 1996, n. 662*.

Na podstawie ustawy 662/1996 wydano także dekret ustawodawczy z dnia 18 grudnia 1997 r. nr 472 – Ogólne przepisy w przedmiocie sankcji administracyjnych za naruszenie norm skarbowych, [wydane] na podstawie art. 3 ust. 133 ustawy z dnia 23 grudnia 1996 r. nr 622¹² (GU nr 5 z dnia 8 stycznia 1998 r. – Dodatek zwyczajny nr 4). Obecna regulacja *ravvedimento operoso* znajduje się właśnie w art. 13 tego dekretu, jednakże pewne znaczenie dla stosowania tej instytucji mają także przepisy d.lgs. 471/1997.

Ze zmian legislacyjnych, jakie dotknęły tę instytucję, należy wskazać zmiany wprowadzone przez dwie niedawne ustawy: z dnia 23 grudnia 2014 r. nr 190 – Przepisy dla ukształtowania bilansu rocznego i wieloletniego Państwa (GU nr 300 z dnia 29 grudnia 2014 r. – Dodatek zwyczajny nr 99)¹³, a także z dnia 28 grudnia 2015 r. nr 208 – Przepisy dla ukształtowania bilansu rocznego i wieloletniego Państwa (GU nr 302 z dnia 31 grudnia 2015 r. – Dodatek zwyczajny nr 70)¹⁴. Z tą ostatnią ustawą wiąże się także dekret ustawodawczy z dnia 24 września 2015 r. nr 158 – Rewizja systemu sankcyjnego, w wykonaniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2014 r. nr 23 (GU nr 233 z dnia 7 października 2015 r. – Dodatek zwyczajny nr 55)¹⁵. W efekcie wskazanych reform zaczęto mówić o nowym *ravvedimento operoso*¹⁶.

Natomiast polska instytucja swoją historię rozpoczęła w 2008 r., kiedy do ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. 2015 poz. 613 ze zm.; dalej: o.p.) w art. 56 dodano paragrafy 1a i 1b (Dz.U. nr 209 poz. 1318). Celem regulacji było stworzenie premii dla podatników, którzy dobrowolnie zapłacą zaległość podatkową¹⁷. Była to propozycja Komisji Sejmowej „Przyjazne Państwo”, jednakże w pracach uwzględniono propozycje rządowe.

Regulacje te zostały zastąpione w 2015 r. przez obecnie obowiązujący art. 56a (Dz.U. poz. 1649), który w dużej mierze stanowi powtórzenie poprzedniej regulacji. W uzasadnieniu do tej ustawy wskazano na motywacyjny charakter tych regulacji, a także ich wpływ na ograniczenie wszczynania procedur mających na celu zagwarantowanie wykonania prawa podatkowego¹⁸.

O ile więc, wprowadzając przedmiotowe instytucje, we włoskich projektach wskazywano na dysfunkcyjny charakter dotychczasowego systemu represji i szansę naprawienia tej sytuacji, o tyle w polskich nacisk kładziono na kwestię zróżnicowania sytuacji osoby, która dobrowolnie reguluje swoje zobowiązanie podatkowe,

¹² *Decreto legislativo 18 dicembre 1997, n. 472* – dalej: d.lgs. 472/1997 – *Disposizioni generali in materia di sanzioni amministrative per le violazioni di norme tributarie, a norma dell'articolo 3, comma 133, della legge 23 dicembre 1996, n. 662.*

¹³ *Legge 23 dicembre 2014, n. 190. Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2015).*

¹⁴ *Legge 28 dicembre 2015, n. 208. Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2016).*

¹⁵ *Decreto legislativo 24 settembre 2015. Revisione del sistema sanzionatorio, in attuazione dell'articolo 8, comma 1, della legge 11 marzo 2014, n. 23. Vide art. 15-16.*

¹⁶ Agencja Przychodów, *Okólnik nr 42/E*, Rzym 2016. *Agenzia dell'Entrate, Circolare n. 42/E*, Roma 2016. Dostępny w języku włoskim na: www.agenziaentrate.gov.it, 31.12.2016.

¹⁷ Druk sejmowy VI kadencji nr 906.

¹⁸ Druk sejmowy VII kadencji nr 3462, Uzasadnienie, s. 39.

od osoby, która czyni to wskutek działań organów. W obu jednak wypadkach wskazano na zwiększenie efektywności systemu podatkowego oraz ograniczenie zastosowania uciążliwych procedur.

Przedstawione instytucje mają ten sam cel – zachęcić podatników do samodzielnego ujawniania własnych błędów i ich naprawiania¹⁹. Warto wskazać, że przyjęcie tego typu rozwiązań jest zalecane przez Unię Europejską²⁰.

4. Obecne unormowanie (modele)

Omawianie przedmiotowych instytucji należy zacząć od wskazania, w jakich sytuacjach mogą one znaleźć zastosowanie. Jak już wspomniano, z *ravvedimento operoso* można skorzystać w przypadku sankcji skarbowych niekarnych, czyli administracyjnych, które wymierzone są za naruszenie norm prawa skarbowego.

Jednakże poszczególne litery ustępu pierwszego w art. 13 d.lgs. 472/1997, które odnoszą się do różnych form *ravvedimento operoso*, wskazują określone okoliczności, w których można z nich skorzystać. W konsekwencji można stwierdzić, że instytucja ta znajduje zastosowanie przede wszystkim w razie niedokonania lub dokonania w sposób błędny zapłaty, a także (w mniejszym zakresie) niezłożenia lub złożenia w sposób błędny deklaracji. W mniejszym zakresie dotyczy ona także innych uchybień prawu podatkowemu.

Przechodząc do polskiej regulacji, należy wskazać, że oczywistym *conditio sine qua non* dla obniżenia stawki odsetek za zwłokę jest wystąpienie sytuacji, w której takie odsetki są naliczane. W przeciwieństwie do prawa włoskiego, gdzie zakres możliwego zastosowania redukcji sankcji nie jest w pełni tożsamy z zakresem zastosowania sankcji, polskie obniżenie stawki odsetek za zwłokę może znaleźć zastosowanie w takim samym zakresie, w jakim występują odsetki za zwłokę.

Nalicza się je przede wszystkim od zaległości podatkowych (art. 53 § 1 o.p.), tj. niezapłaconego w terminie płatności podatku, podobnie w przypadku zaliczki na podatek, rat podatku lub należności z tych tytułów od płatnika bądź inkasenta (art. 51 o.p.), błędnej nadpłaty lub zwrotu podatku (art. 53 § 1 w związku z art. 52 o.p.), a także pobranego, a nienależnego w części lub w całości wynagrodzenia płatnika lub inkasenta – w wysokości określonej decyzją organu podatkowego (art. 52a o.p.). Odsetki za zwłokę naliczane są także od niezapłaconych w terminie zaliczek na podatek w części przekraczającej wysokość podatku za należnego za okres rozliczeniowy (art. 53 § 2 o.p.).

Ponadto odsetki za zwłokę są naliczane w razie niezłożenia w terminie deklaracji lub popełnienia w niej określonego w ustawie błędu, jeśli stwierdził to organ podatkowy w postępowaniu podatkowym (art. 53a o.p.). Wskazane błędy powiązane są z określeniem wysokości zaliczek lub ich nieopłaceniem w części lub w całości.

Całość zakresu zastosowania polskiej instytucji dopełniają wyłączenia określone w art. 54 o.p. Poszczególne przypadki wskazane w tym przepisie wskazują, w jakich

¹⁹ Por. dokumentacja prac legislacyjnych wskazana w przypisach 6, 9, 16, 17.

²⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie konkretnych sposobów usprawnienia walki z oszustwami podatkowymi i uchylaniem się od opodatkowania, w tym w odniesieniu do państw trzecich z dnia 27 czerwca 2012 r. COM (2012) 351, s. 10.

okresach nie nalicza się odsetek za zwłokę. Ponadto wskazuje on, że nie nalicza się ich, gdy mają zbyt małą wartość (art. 54 § 1 pkt 5).

Z powyższego wynika, że zakres zastosowania polskiej regulacji jest węższy, lecz bardzo podobny do *ravvedimento operoso* – obie instytucje dotyczą przede wszystkim błędów (w tym w postaci niedokonania) związanych z zapłatą określonej należności lub złożeniem deklaracji. Wydawałoby się, że polska regulacja jest w tym względzie jednak dalece bardziej szczegółowa, a w konsekwencji skomplikowana. Jednakże biorąc pod uwagę regulacje dotyczące zastosowania poszczególnych form *ravvedimento operoso* (por. poniżej), należałoby postawić tezę przeciwną.

Przechodząc do przesłanek, jakie należy spełnić, aby skorzystać z dobrodziejstwa przedmiotowych instytucji, należy wskazać, że możliwość skorzystania z obniżonej stawki odsetek za zwłokę jest możliwa wyłącznie na skutek działania z własnej inicjatywy. Nie można z niej skorzystać, gdy zainteresowanemu doręczono zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli (gdy takiego zawiadomienia się nie doręcza – po zakończeniu kontroli podatkowej), ani w przypadku, gdy korekta została dokonana w wyniku czynności sprawdzających (art. 56a § 3 o.p., wcześniej art. 56 § 1b o.p.).

Warto wskazać, że w pierwotnym projekcie z 2008 r. nie przewidziano warunku działania z własnej inicjatywy, co słusznie Sąd Najwyższy wskazał w swojej opinii jako błąd, wskazując, że przyczyny złożenia takiej deklaracji mogą być różne²¹. Kwestię tę podniósł także rząd w przesłanej przez siebie opinii, w której zaproponował dodanie tego warunku w brzmieniu, jakie dotrwało do dnia dzisiejszego mimo zmiany artykułu²².

Warunek ten w swej istocie jest wspólny regulacji polskiej i włoskiej – art. 13 ust. 1 d.lgs. 472/1997 wskazuje, że z *ravvedimento operoso* można skorzystać jeżeli: 1) naruszenie prawa nie zostało jeszcze ustalone i zakomunikowane zainteresowanemu, 2) a także nie wszczęto inspekcji lub weryfikacji, 3) ani innego administracyjnego działania kontrolnego zakomunikowanego zainteresowanemu. W ramach nowego *ravvedimento operoso* warunek ten nie ma jednak zastosowania do podatków administrowanych przez Agencję Przychodów, z wyjątkiem zawiadomienia o działaniach kontrolnych (art. 13. ust. 1-ter d.lgs. 472/1997).

Jednakże w szczegółach widoczne są tutaj różnice – w Polsce kluczowe jest zawiadomienie zainteresowanego o zamiarze kontroli lub (w braku zawiadomienia) zakończenie procedury, we Włoszech zaś każdorazowo wszczęcie procedur (z wyjątkiem podatków administrowanych przez Agencję Przychodów – w tym wypadku znaczenie ma, podobnie jak w Polsce, zawiadomienie). W Polsce ponadto dokonanie korekty w wyniku postępowania także uniemożliwia skorzystanie z obniżonych stawek – pewnym podobieństwem jest tutaj włoska przesłanka ustalenia i zakomunikowania naruszenia prawa zainteresowanemu.

²¹ Pismo znak BSA III-021-114/08 *Uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa nadesłanego przy piśmie Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu p. Lecha Czapli z dnia 23 lipca 2008 r. nr PS – 192/08* [w:] druk sejmowy VI kadencji nr 906.

²² Pismo do druku sejmowego VI kadencji nr 906.

Oprócz przesłanek negatywnych istnieją także przesłanki pozytywne warunkujące możliwość skorzystania z przedmiotowych instytucji – w tej kwestii występują większe różnice.

Prawo polskie przewiduje dwa warunki. Po pierwsze, złożenie prawnie skutecznej korekty deklaracji podatkowej w ciągu 6 miesięcy od upływu terminu do jej złożenia. Warunek ten wyłącza z zakresu zastosowania tej instytucji wszelkie sytuacje, w których nie składa się deklaracji, czyli kiedy zobowiązanie podatkowe nie powstaje *ex lege*, lecz na mocy decyzji ustalającej²³. Po drugie, dokonanie zapłaty całej kwoty, tj. zaległości podatkowej wraz z odsetkami w terminie 7 dni od złożenia korekty – jest to termin o charakterze materialnoprawnym, wobec czego można do niego zastosować odroczenie przewidziane w art. 48 o.p.²⁴ Obowiązuje tu zasada samoobliczenia, tj. obliczenia należnej kwoty przez zainteresowanego (art. 53 § 3 o.p.).

Warto wskazać, że przed wprowadzeniem regulacji z 2015 r. w doktrynie i judykaturze²⁵ ujawnił się spór, czy przesłankę zapłaty całości kwoty zaległości podatkowej oraz odsetek należy rozumieć w ten sposób, że jest ona spełniona także wtedy, gdy zobowiązanie to wygaśnie w inny sposób niż zapłata²⁶. Naprzeciw temu problemowi wychodzi jedyna nowość wprowadzona w 2015 r. – art. 56a § 2 o.p., który wskazuje, że obniżoną stawkę stosuje się również w razie złożenia w tym terminie także wniosku skutkującego zaspokojeniem zaległości podatkowej poprzez zaliczenie na jej poczet nadpłaty bądź zwrotu podatku albo poprzez potrącenie lub przeniesienie własności lub praw majątkowych w trybie art. 66 o.p.

Prawo włoskie wskazuje wyłącznie dokonanie „uregulowania” jako warunek skorzystania z *ravvedimento operoso*. W przypadku naruszenia norm prawa skarbowego w przedmiocie zapłaty należności polega ono na jednoczesnej wpłacie należnego podatku, sankcji administracyjnej w obniżonym wymiarze, a także odsetek za zwłokę naliczanych codziennie (art. 13 ust. 2 d.lgs. 472/1997). Podobnie i w tym wypadku obowiązany sam wylicza należną kwotę. W drodze wyjątku o możliwości skorzystania z tej instytucji decyduje złożenie deklaracji – dotyczy to wyłącznie błędu polegającego na niezłożeniu deklaracji w terminie (por. niżej).

Warto zwrócić uwagę na sposób wyliczenia kwoty, jaką należy zapłacić fiskusowi, aby skorzystać z przedmiotowych regulacji. W Polsce kwotę tę wylicza się wedle następującego wzoru (opracowanie własne – na potrzeby porównawcze wzór został przedstawiony odmiennie niż w rozporządzeniu Ministra Finansów²⁷):

²³ L. Etel [w:] J. Brolik et. al., *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, LEX 2013, komentarz do art. 56.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 listopada 2013 r., sygn. akt I FSK 1708/12, a także wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt III SA/Wa 1753/11.

²⁶ H. Dzwonkowski [w:] *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, red. H. Dzwonkowski, Warszawa 2014, komentarz do art. 56 pkt. 3.

²⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach (Dz.U. 2005 nr 165 poz. 1373 ze zm.). W dodanym w 2008 r. § 2a. wskazany wzór wskazuje od razu

$$K = Z_p \left(1 + \frac{D_z \times S_o \times S_r}{D_r} \right)$$

Gdzie: K – kwota do zapłaty, Z_p – zaległość podatkowa, D_z – liczba dni zwłoki w okresie o danej stawce odsetek za zwłokę, D_r – liczba dni w roku, S_o – stawka odsetek za zwłokę w stosunku rocznym (aktualnie 8% w skali roku²⁸), S_r – stawka redukcji sankcji (50%, tj. $\frac{1}{2}$, a przed zmianą z 2015 r. 75%, tj. $\frac{3}{4}$). Jeżeli w okresie naliczania odsetek za zwłokę nastąpiła zmiana stawki odsetek za zwłokę, odsetki (przedstawiony wyżej ułamek) wylicza się odrębnie dla każdego okresu o jednakowej stawce.

Natomiast we Włoszech, w przypadku niezapłacenia podatku, kwota do jednoczesnej zapłaty, z wyjątkiem *ravvedimento sprint*, jest obliczana w następujący sposób (opracowanie własne):

$$K = Z_p \left(1 + S_a \times S_r + \frac{D_z \times S_o}{D_r} \right)$$

Gdzie: K – kwota do zapłaty, Z_p – zaległość podatkowa, S_a – stawka bazowa sankcji (15% lub 30%), S_r – stawka redukcji sankcji (por. poniżej), D_z – dni zwłoki w okresie o danej stawce odsetek (tj. ilość dni zwłoki w danym roku – por. niżej), D_r – ilość dni w roku, S_o – stawka odsetek za zwłokę.

Obecny kształt regulacji odnoszących się do stawki bazowej sankcji jest efektem wspomnianych reform z lat 2014–2015, w wyniku których powstało tzw. *nuovo ravvedimento operoso*. Stawkę tę określa art. 13 d.lgs. 471/1997 który wskazuje, że w razie braku lub niepełnej wpłaty sankcja wynosi 30%, chyba że uregulowanie nastąpi z opóźnieniem nieprzekraczającym 90 dni – w takim wypadku sankcja jest zmniejszana o połowę (czyli wynosi 15%). Należy jednak podkreślić, że nie dotyczy to *ravvedimento sprint*, czyli uregulowania z opóźnieniem nieprzekraczającym 14 dni. Ponadto należy podkreślić, że stawka ta jest inna w przypadku innych typów wykroczeń niż związane z zapłatą.

Ustawa 662/1996 w art. 2 ust. 185 określiła, że Minister Ekonomii i Finansów może modyfikować stawkę odsetek za zwłokę określoną w art. 1284 kodeksu cywilnego biorąc pod uwagę wskazane czynniki – w efekcie dla każdego roku określona jest inna stawka odsetek za zwłokę (dla 2016 r. jest to 0,2% w skali roku, a w 2017 r. wyniesie 0,1% rocznie²⁹).

Jak widać przedmiotem zastosowania ulgi wobec zainteresowanego we Włoszech jest sankcja administracyjna za naruszenie norm prawa skarbowego, natomiast w Polsce – w braku takich sankcji – odsetki za zwłokę. Należy podkreślić, że zarówno w Polsce,

obniżoną stawkę odsetek za zwłokę – stawkę tę odrębnie podaje się także w obwieszczeniu (por. następny przypis).

²⁸ Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 4 stycznia 2016 r. – w sprawie stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych, obniżonej stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych oraz podwyższonej stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych (M.P. 2016 poz. 20).

²⁹ Dekrety: z dnia 11 grudnia 2015 r. (GU nr 291 z dnia 15 grudnia 2015 r.) oraz z dnia 7 grudnia 2016 r. (GU nr 291 z dnia 14 grudnia 2016 r.). *Decreto 11 dicembre 2015, decreto 7 dicembre 2016*.

jak i we Włoszech błąd w powyższych obliczeniach skutkuje zastosowaniem sankcji w pełnym wymiarze³⁰.

Regulacje polskie są nie tylko młodsze od unormowań włoskich, lecz także prostsze. Włoski prawodawca wprowadził wiele różnych obniżonych stawek sankcji administracyjnych – w zależności od czasu dokonania korekty a także rodzaju błędu.

Jeżeli uregulowanie zostanie dokonane w ciągu 14 dni od niedokonania zapłaty, sankcja jest naliczana za każdy dzień w wysokości 1/15 (stawka dzienna) z 1/10 (sankcja obniżona) z 15% (sankcja podstawowa) niewpłaconej należności (czyli w wysokości 0,1% za każdy dzień). Tę formę nazywa się potocznie *ravvedimento sprint* (art. 13 ust. 1 *in fine* d.lgs. 471/1997).

Jeżeli uregulowanie nastąpi do 30 dnia od niedokonania zapłaty, sankcja wynosi 1/10 (sankcja obniżona) z 15% (sankcja bazowa), czyli 1,5% niewpłaconej kwoty. Tę formę nazywa się potocznie *ravvedimento breve* (art. 13 ust. 1 lit. a d.lgs. 472/1997).

Warto zwrócić uwagę na relację między *r. sprint* a *r. breve*. Przepisy mówią o *r. sprint* mówią o 15 dniach opóźnienia, jednakże wysokość sankcji w 15 dniu wyliczona w sposób właściwy dla *r. sprint* jest równa sankcji wyliczonej w ramach *r. breve*, stąd w praktycznych poradnikach 15 dzień zalicza się już do *r. breve*. Cechą typową dla tych form *ravvedimento operoso* jest to, że dotyczą wyłącznie niezapłacenia należności w terminie.

Kolejna forma (tzw. *ravvedimento intermedio*; wprowadzone w ramach tzw. *nuovo ravvedimento operoso*) dotyczy uregulowania dokonanego w terminie 90 dni. Jednakże zakres naruszeń, co do których można skorzystać z tej instytucji, jest już znacznie szerszy. Dotyczy on w pierwszej kolejności błędów i pominięć, także w odniesieniu do określenia lub zapłacenia należności – w takim wypadku 90 dni liczy się od daty błędu lub pominięcia. W drugiej kolejności dotyczy on błędów i pominięć dokonanych w deklaracji – w tym wypadku 90 dni liczy się od upływu terminu do złożenia deklaracji, w której dokonano błędu lub pominięcia. Sankcja w takim wypadku wynosi 1/9 sankcji podstawowej, która wynosi 15% w przypadku naruszeń związanych z zapłatą, czyli ok. 1,67% zaległości (art. 13 ust. 1 lit. a-bis d.lgs. 472/1997).

Uregulowanie *r. intermedio* doczekało się własnego okólnika z wyjaśnieniami ze strony Agencji Przychodów³¹. Wskazano w nim, że przepis ten należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on: 1) niedokonanych wpłat (hipoteza wspólna *r. breve*, a w konsekwencji także i *r. sprint*), 2) naruszenia dokonanego poprzez deklarację – swoista dla lit. a-bis hipoteza, 3) pozostałych naruszeń – w przypadku których obniżenie sankcji jest większe niż przewidziane w lit. b.

Kolejne formy *ravvedimento operoso* odnoszą się już ogólnie do błędów i ominięć, warunkując możliwość skorzystania w ich wypadku z tej instytucji od tego, czy zapłata zostanie dokonana:

- 1) w terminie do złożenia deklaracji za rok podatkowy, w którym dokonano naruszenia prawa, a gdy takiej deklaracji się nie składa – w ciągu roku od jego popełnienia; stawka obniżenia sankcji równa jest w tym wypadku 1/8 (lit. b);

³⁰ L. Etel [w:] J. Brolik et al., *op.cit.*

³¹ Agencja Przychodów, *Okólnik nr 23/E*, Rzym 2015. *Agenzia dell'Entrate, Circolare n. 23/E, Roma 2015*. Dostępny w języku włoskim na: www.agenziaentrate.gov.it, 31.12.2016.

2) w terminie do złożenia deklaracji za rok podatkowy następujący po tym, w którym dokonano naruszenia prawa, a gdy takiej deklaracji się nie składa – w terminie 2 lat od jego popełnienia; stawka obniżenia sankcji równa jest w tym wypadku 1/7 (lit. b-bis);

3) w dłuższym terminie; stawka obniżenia sankcji wynosi w tym wypadku 1/6 (lit. b-ter).

We wszystkich tych wypadkach sankcja bazowa w przypadku niedokonanej lub niepełnej zapłaty wynosi już 30%. Formy te nazywa się *ravvedimento lungo*, można też znaleźć określenie *ravvedimento lunghissimo* na określenie ostatnich dwóch przypadków. Wszystkie te formy znajdują zastosowanie wyłącznie do podatków administrowanych przez Agencję Przychodów (art. 13 ust. 1-bis d.lgs. 472/1997).

Ponadto istnieją dwa specjalne typy *ravvedimento operoso*. Pierwszy dotyczy uregulowania po ustaleniu naruszenia prawa w rozumieniu art. 24 ustawy z dnia 7 stycznia 1929 r. nr 4 (GU z dnia 14 stycznia 1929 r., nr 11), z wyjątkiem naruszeń określonych w art. 6 ust. 3 oraz w art. 11 ust 5 d.lgs. 471/1997. Sytuacja ta ma miejsce w razie uregulowania wskutek ustaleń kontrolnych, lecz przed notyfikowaniem przez organ podatkowy dalszych działań. Stawka obniżenia sankcji wynosi 1/5. Forma ta nosi nazwę *ravvedimento su processo verbale da costatazione, ravvedimento su p.v.c* (art. 13 ust. 1 lit. b-quater d.lgs. 472/1997).

Drugi typ odnosi się do niezłożenia w terminie deklaracji, jeżeli jest ona złożona z opóźnieniem nie większym niż 90 dni, a w przypadku deklaracji okresowej na potrzeby podatku od wartości dodanej – 30 dni. W takim wypadku stawka obniżenia sankcji wynosi 1/10 (art. 13 ust. 1 lit. c d.lgs. 472/1997).

Natomiast ustawodawca polski wprowadził wyłącznie jedną obniżoną stawkę odsetek za zwłokę – wynoszącą 50% normalnej stawki, czyli obecnie 4% (przed zmianą z 2015 r. – 75% stawki normalnej). Za niecelowe i szkodliwe uznano proponowane w opiniach do rządowego projektu wprowadzenie dwóch stawek (50% oraz 75% – w zależności od czasu złożenia deklaracji, odpowiednio: do poł roku i powyżej)³². Podkreślić należy, że tak jak jest jedna stawka, jeden też jest termin na złożenie deklaracji – 6 miesięcy.

W tym kontekście warto jednak wskazać na pewną dywersyfikację stawki odsetek za zwłokę dokonaną poprzez dodanie w 2015 r. także podwyższonej stawki odsetek za zwłokę, dla sektorów o podwyższonym ryzyku³³.

W tym kontekście należy wskazać, że stawka odsetek za zwłokę w Polsce jest ustalana (przynajmniej w teorii) z dala od polityków oraz na podstawie sytuacji rynkowej³⁴, co ma jej przydać zobiektywizowanego charakteru³⁵. Wysokość włoskich stawek ustala bezpośrednio minister – zobiektywizowanie ma tutaj wynikać ze wskazania kryteriów, na podstawie których określa on wysokość stawki odsetek za zwłokę. W obu wypadkach zmieniają się one w zasadzie corocznie.

³² Raport z konsultacji w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (27.04.2015 r.), s. 18-19, [w:] druk sejmowy VII kadencji nr 3462.

³³ Druk sejmowy VII kadencji nr 3462, Uzasadnienie, s. 43-45.

³⁴ L. Etel [w:] J. Brolik et. al., *op.cit.*

³⁵ S. Babiarz [w:] S. Babiarz, *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 381 i nast.

Biorąc ponadto pod uwagę fakt, że wysokość sankcji we Włoszech jest określona wprost w prawie, można stwierdzić, że wymiar sankcji za niewykonanie obowiązków podatkowych we Włoszech jest w pewnym stopniu bardziej zależny od polityków niż w Polsce.

5. Problemy jurydyczne i doktrynalne (praktyka)

Omawiając warunek złożenia prawnie skutecznej korekty deklaracji podatkowej warto wskazać stanowisko Sądu Najwyższego z 2008 r. co do wadliwości jego sformułowania – wszak w braku definicji „prawnie skutecznej korekty deklaracji podatkowej” rodzi się pytanie o to, kiedy to następuje³⁶. Należy przy tym pamiętać, że właśnie od tego momentu biegnie termin na dokonanie zapłaty stanowiącej jeden z warunków zastosowania obniżonej stawki odsetek za zwłokę. Obawy Sądu Najwyższego nie znajdują jednak potwierdzenia w judykaturze, ani w doktrynie³⁷.

Lwia część orzecznictwa oraz doktryny na gruncie art. 56 §§ 1a i 1b o.p. skupiła się natomiast na problemie intertemporalnego stosowania tej instytucji. Kwestia sporna dotyczyła tego, czy składając korektę deklaracji po wejściu w życie przedmiotowej regulacji (tj. po 1 stycznia 2009 r.) można zastosować obniżoną stawkę odsetek za zwłokę także za okres przypadający przed tą datą.

Wbrew stanowisku Ministra Finansów³⁸ Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że obniżoną stawkę odsetek za zwłokę można stosować także do okresów przed 1 stycznia 2009 r. Stanowisko swoje motywował tym, że zakaz retroaktywności dotyczy regulacji niekorzystnych dla obywateli, zaś przedmiotowa instytucja jest dla nich korzystna, więc nic nie stoi na przeszkodzie, by stosować ją także do okresów zanim weszła w życie³⁹.

Warto także wskazać problem, czy z obniżonej stawki odsetek za zwłokę można skorzystać także wtedy, gdy zapłata nastąpi przed złożeniem deklaracji – Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie zaakceptował taką możliwość⁴⁰.

Orzecznictwo włoskiego Najwyższego Sądu Kasacyjnego (*Corte suprema di cassazione*; dalej: NSK) w przedmiocie *ravvedimento operoso* również prezentuje dość monotonną paletę problemów.

Podstawowym z nich jest określenie, w jakim przypadku dokonane przez podatnika *ravvedimento operoso* jest ważne. W tej kwestii należy wskazać na rozróżnienie *r. rateale*

³⁶ Pismo znak BSA III-021-114/08 *Uwagi...*

³⁷ Por. S. Babiaryz [w:] S. Babiaryz, *op.cit.*

³⁸ Interpretacja ogólna nr PK4/8012/18/LJO/09/58 Ministra Finansów z dnia 12 lutego 2009 r. o sprawie stosowania art. 56 § 1a i art. 165b § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. 2005 nr 8 poz. 60 z późn. zm.). Podobnie L. Etel [w:] J. Brolik et al., *op.cit.* Por. także wyrok WSA w Warszawie z dnia 11 kwietnia 2011 r., sygn. akt III SA/Wa 2380/10.

³⁹ Por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt I FSK 666/11, a także z dnia 7 czerwca 2013 r., sygn. akt I FSK 1234/12. Podobnie S. Babiaryz [w:] S. Babiaryz, *op.cit.* Por. także A. Sarna, *Glosa do wyroku WSA z dnia 6 marca 2011 r., III SA/Wa 1753/11*, PP 8/2012, s. 47-48.

⁴⁰ Por. wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 września 2012 r., sygn. akt III SA/Wa 3271/11, a także z dnia 20 listopada 2012 r., sygn. akt III SA/Wa 947/12, a także z dnia 26 listopada 2012 r., sygn. akt III SA/Wa 848/12.

oraz *r. frazionato*, odpowiednio: ratalne i częściowe. Różnica tkwi w tym, że *r. frazionato* polega na wpłaceniu w terminie części zaległości wraz z odpowiadającą jej kwotą sankcji oraz odsetek.

Agencja Przychodów dopuszcza ważność takiego *ravvedimento* wskazując, że sankcję w pełnej wartości należy w takim wypadku liczyć od niezapłaconej części zaległości. Za decydujące w uznaniu jego skuteczności uznano wykazanie w formularzu płatniczym kwoty sankcji, co wskazuje na chęć skorzystania przez zainteresowanego z tej instytucji⁴¹.

Natomiast w przypadku zapłacenia w ramach danego terminu innej kwoty niż całość lub część zaległości wraz z odpowiadającą kwotą sankcji oraz odsetek, nie można mówić o ważności dokonanego *ravvedimento*. W tej kwestii należy wskazać postanowienie Izby Piątej Cywilnej (tzw. Skarbowej) NSK z dnia 9 czerwca 2011 r. nr 12661⁴², w myśl którego *ravvedimento operoso* ma miejsce wyłącznie w przypadku jednoczesnej zapłaty całości zaległości, sankcji oraz odsetek. Niepełna zapłata powoduje nieważność całej operacji, a w konsekwencji możliwość zastosowania sankcji w pełnym wymiarze od całości zaległości. Podobnie sąd ten wyraził się w postanowieniu nr 14298 z 8 sierpnia 2012 r.,⁴³ w którym stwierdził, że osoba, która się pomyliła w wyliczeniu kwoty do zapłacenia w ramach *ravvedimento operoso*, nie może powoływać się na swoją dobrą wiarę. Z ostatniego orzecznictwa warto wskazać wyrok z dnia 15 kwietnia 2016 r. nr 7479⁴⁴. Wynika z tego, że konieczne jest zapłacenie całej kwoty.

Również w orzecznictwie włoskim pojawił się problem intertemporalnego stosowania przepisów w związku z licznymi zmianami w uregulowaniu *ravvedimento operoso*, a także niejasnymi przepisami w przedmiocie stosowania przepisów w okresach przejściowych⁴⁵.

Ponadto w orzecznictwie wskazano, że skorzystanie z tej instytucji jest równoznaczne z uznaniem naruszenia prawa oraz zasadności zastosowania sankcji, a zatem nie można w tym przypadku występować o zwrot wpłaconej kwoty za wyjątkiem istotnych i uznanych błędów formalnych, gdyż taki wniosek jest dopuszczalny wyłącznie w razie sankcji nałożonych przez administrację⁴⁶.

6. Wnioski

Porównywane instytucje, choć na różny sposób, służą temu samemu celowi – zachęceniu podatników do samodzielnego ujawniania własnych przewinień i ich naprawiania w zamian za obniżenie negatywnych konsekwencji. Dotyczą sankcji o podobnym, administracyjnym, charakterze. W obu wypadkach zakładają samodzielne działanie

⁴¹ Agencja Przychodów, *Okólnik nr 27/E/2013*, Rzym 2013. *Agenzia dell'Entrate, Circolare n. 27/E/2013, Roma 2013*. Dostępny w języku włoskim na: www.agenziaentrate.gov.it, 31.12.2016.

⁴² *Cassazione civile, sezione quinta civile, ordinanza n. 12661 del 9 giugno 2011*.

⁴³ *Cass. civ., sez. quinta civile, ordinanza n. 14298 del 8 agosto 2012*.

⁴⁴ *Cass. civ., sez. quinta civile, sentenza n. 7479 del 15 aprile 2016*.

⁴⁵ *Cass. civ., sez. quinta civile, sentenza n. 6108 del 30 marzo 2016*.

⁴⁶ *Ibidem*, a także *cass. civ., sez. quinta civile, sentenza n. 26545 del 21 dicembre 2016*.

zainteresowanego, nakładając na niego obowiązek prawidłowego wyliczenia kwoty do zapłacenia celem uzyskania redukcji sankcji.

Odwołując się do znanych strategii rozwiązywania sporów – unikanie, uległość, dominacja, kompromis, kooperacja – można wskazać te instytucje jako przykłady pewnego rodzaju kooperacji: zaspokaja ona interes zarówno państwa, któremu zależy na przywróceniu stanu zgodnego z prawem, jak również obywatela, który chce uniknąć w możliwie największym stopniu negatywnych skutków własnego działania.

Polskie regulacje są prostsze od unormowań włoskich zarówno w kwestii ilości stawek, jak i wzoru, wedle którego wylicza kwotę, jaką należy zapłacić fiskusowi. Z drugiej strony przepisy włoskie mają szerszy zakres zastosowania, jak również stawiają mniej warunków skorzystania z przedmiotowej instytucji. Mimo to, ze względu przede wszystkim na wielość form, pozostają zdecydowanie skomplikowane dla użytkowników. W tym względzie rację należy przyznać opiniom wyrażonym w ramach rządowego projektu z 2015 r., które wskazywały na negatywne skutki zbyt dużej ilości stawek.

W konsekwencji powyższego, a także ze względu na dłuższy czas funkcjonowania, *ravvedimento operoso* jest jak dotąd źródłem wielu sporów sądowych. W przeciwieństwie do polskiego obniżenia stawki odsetek za zwłokę, które postawiło przed orzecznictwem przede wszystkim problem intertemporalnego stosowania. Jednakże biorąc pod uwagę upływ czasu, problem ten musi stracić na znaczeniu, ustępując miejsca innym.

* * *

Prodigal Taxpayer's Return: Reduction of Interest for Delay Rates and *ravvedimento operoso* (Comparative Law Study)

Only those who do nothing do not make mistakes. Since everyone pays taxes, everyone is vulnerable to making mistakes in tax matters. The analysed institutions provide opportunity to reduce sanctions for violating tax duties in exchange for voluntary disclosure and law restitution as well as paying interests for delay and (if that is required) fine.

Relevant law provisions with applicable amendments as well as proper documents made within legislative works are the subject of the analysis in the first place. Then current models of these institutions are analysed – current law provisions, doctrine and judicature are used for that purpose. Finally, relevant judicial problems are subject to analysis. In all these questions both Polish and Italian materials are used.

Key words: reductions of administrative penalties for tax law infringements, reduced interest rates for tax delay in Poland, reduced non-criminal tax penalties in Italy